

Іскерлік белсенділік индексі

2024 Маусым

2024 жылдың маусым айында іскерлік белсенділіктің жақсару үрдісі жалғасын тапты. Көрсеткіш айтарлықтай жақсарып, бесінші ай қатарынан оң аймақта қалып отыр.

График 1. Іскерлік белсенділік индексінің (ІБИ) динамикасы*

* Көрсеткіш 50-ден жоғары болса – оң өзгерісті, төмен болса – кері өзгерісті білдіреді. Индекс мәні 50-ден қаншалықты жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны соншалықты жоғары (төмен), ал 50-ге тең болса – өзгеріс жоқ дегенді білдіреді.

Іскерлік белсенділік индексі маусым айында 51,4-ке дейін көтерілді.

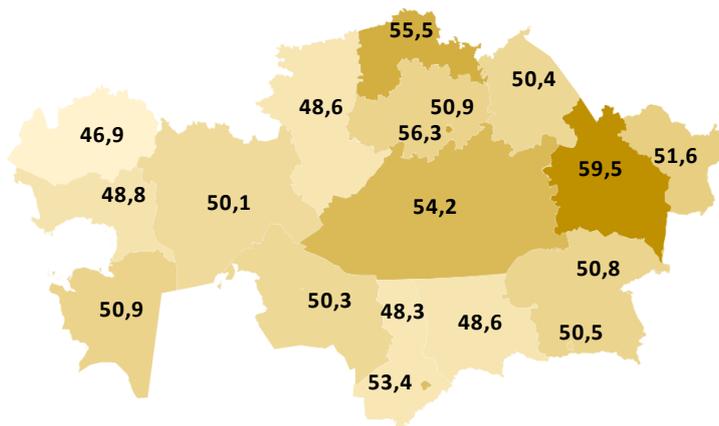
Көрсеткіштің жақсаруы қызмет көрсету секторы мен өндірісте байқалды. Аталған секторлардағы іскерлік белсенділік индексі қалыпты өсуді көрсетті. Құрылыста индекс өсу аймағында қалып **51,8** құрады (мамырда – 52,2), көрсеткіш қызмет көрсету секторы мен өндірісте **51,7**-ге дейін өсті (мамырда өндірісте – 51,6, қызмет көрсету секторында – 50,7). Бұл секторларда жеткізу мерзімінен басқа барлық компоненттер жақсарды.

Тау-кен өнеркәсібінде индекс **49,5**-ке дейін (мамырдағы 49,1-ден) өскеніне қарамастан, тауарлы-материалдық қорлар көлемінің төмендеуіне байланысты көрсеткіш әлі де теріс аймақта қалып отыр.

График 2. Маусым айындағы өңірлер бойынша ІБИ

13 өңірде іскерлік белсенділік жақсарып, 5 өңірде нашарлады.

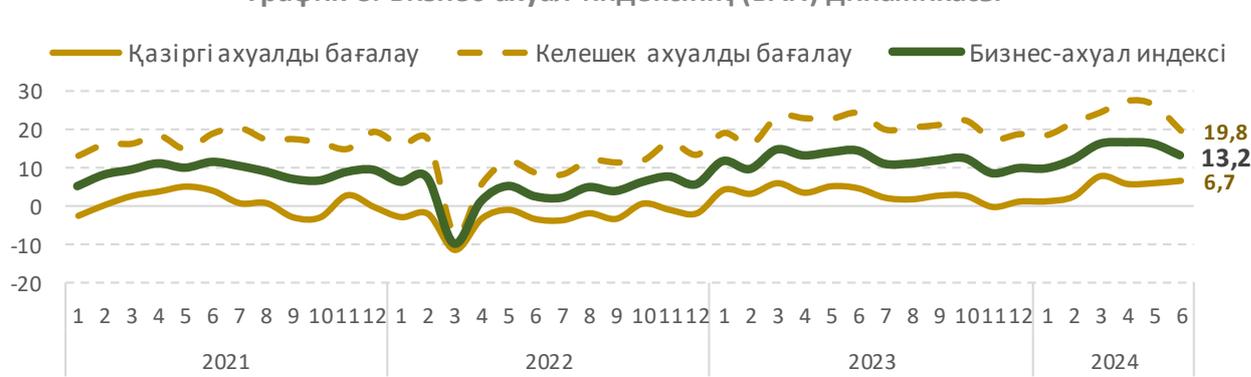
Индекстің ең жоғарғы мәні Абай облысында (59,5), ең төменгі мәні Батыс Қазақстан облысында (46,9) тіркелді.

Бизнес-ахуал индексі

2024 жылдың маусым айында бизнес-ахуал индексі аздап төмендегенімен, оң мәнге ие болып қалды. Бизнес жүргізудің қазіргі және келешек шарттары оң бағаланады, алайда болашақ бизнес жағдайларына қатысты оптимизм айтарлықтай төмендеді.

График 3. Бизнес-ахуал индексінің (БАИ) динамикасы*

* Қазіргі және болашақ бизнес-ахуалды бағалау үшін жауаптар теңгерімі (ЖТ) қолданылады. Ол – бизнес-ахуалдың өзгерісіне қатысты сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптар арасындағы айырмашылық. Индекс мәні 0-ден жоғары болса – ахуалдың жақсарғанын, төмен болса – нашарлағанын білдіреді.

Кәсіпорындардың бағалауы бойынша сұраныс жақсарып келеді.

Кәсіпорындар қаржыға/несиеге және инфрақұрылымға қолжетімділікті әлсіз, бірақ оң бағалады, салық жүктемесі мен бизнес қорғау мәселелерін теріс бағалады. Бұл ретте бизнес қорғау мәселелерін бағалау біршама нашарлады.

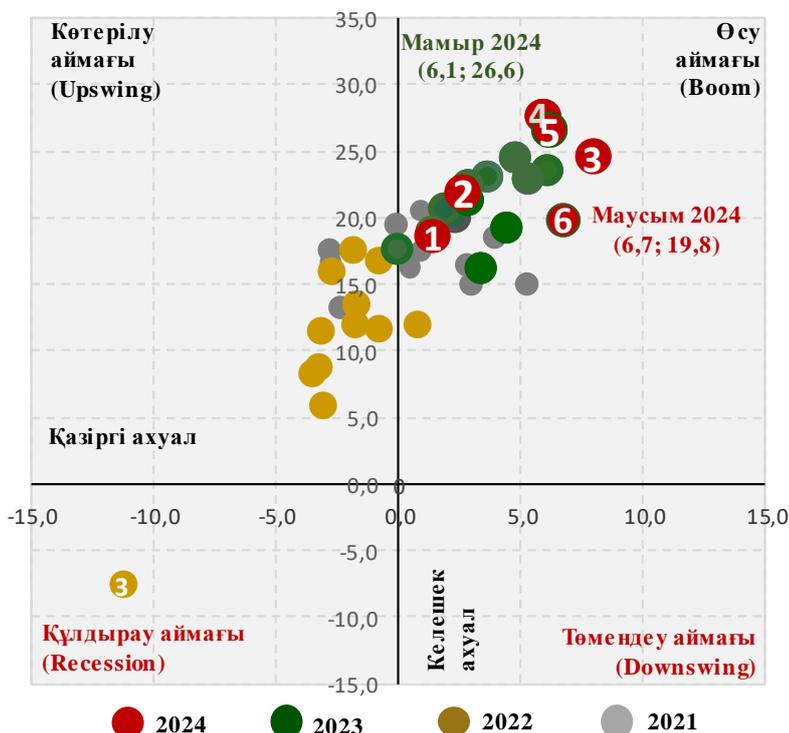
2024 жылдың маусым айында бизнес-цикл «сағатының» көрсеткіші өсу аймағында қалды.

Қазіргі бизнес жағдайды бағалау көрсеткіші жақсарып, 6,7 құрады.

Алдағы 6 айдағы келешек бизнес-ахуал бағасы төмендеп, 19,8 құрады.

*Бизнес-цикл «сағаты» берілген уақытта экономиканың циклдің қай фазасында болғанын көрсетеді. Оны құру үшін қазіргі ахуалды (X осі бойынша) және келешек ахуалды (Y осі бойынша) бағалау бойынша деректер қолданылады.

График 4. Бизнес-цикл «сағаты»

ӘДІСНАМАЛЫҚ ТҮСІНДІРМЕ

¹ Ақпарат нақты сектор мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың арасында жүргізілген ай сайынғы сауалнамалардың нәтижесімен дайындалды.

² Іскерлік белсенділік индексі жаңа тапсырыстар көлемі, жұмыспен қамту деңгейі, жаңа өнім көлемі, тауарлы-материалдық қорлардың көлемі, жеткізу мерзімі сияқты кәсіпорындар көрсеткішінің жиынтық өзгерісі ретінде есептеледі.

³ Іскерлік белсенділік индексін есептеу үшін диффузиялық индекс (ДИ) пайдаланылады. Ол әрбір көрсеткіш бойынша оң жауап берген кәсіпорындар үлесінің және өзгеріссіз жауаптардың жартысының үлесінің қосындысы (үлестер салмақтанып есептеледі) ретінде есептеледі. Бұл индекс көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын жалпыланған индикатор болып табылады.

⁴ Бизнес-ахуал индексін (БАИ) есептеуде Ifo неміс зерттеу институтының әдістемесіне сәйкес осы айдағы бизнес-жағдайлардың көрсеткіштері (АЖ) және болашақ 6 айдағы бизнес-жағдайлардың күтілетін өзгерістері (БЖ) бойынша жауаптар теңгерімі (ЖТ) пайдаланылады:

$$\text{БАИ}^* = \sqrt{(\text{ЖТ}(\text{АЖ}) + 200) * (\text{ЖТ}(\text{БЖ}) + 200)} - 200$$

мұндағы, ЖТ – жауаптар теңгерімі

АЖ – ағымдағы экономикалық жағдай

БЖ – болашақтағы экономикалық жағдай

⁵ ЖТ (жауаптар теңгерімі) бизнес-шарттардың өзгеруі туралы сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптардың үлесі арасындағы айырма ретінде есептеледі. Кәсіпорындар ұсынылған үш жауаптың біреуін таңдайды: «жақсарды», «өзгерген жоқ» және «нашарлады». Жауаптардың үлесі салмақтана отырып есептеледі.

⁶ Ifo зерттеу институты жасаған бизнес-цикл «сағаты» – бұл екі нөлдік сызықтың қиылысуымен төрт квадрантқа бөлінген диаграмма (координаттар жүйесі). Олар іскерлік жағдай тұрғысынан экономикалық циклдің төрт кезеңін білдіреді: көтерілу, өсу, төмендеу, құлдырау. Егер ағымдағы жағдайларды бағалау теріс болса, ал күтулер оң болса, экономикасы көтерілу фазасында, егер ағымдағы жағдайларды бағалау және күтулер оң болса, онда экономика өсу фазасында т. с. с.

⁷ Диаграммалардағы деректер маусымдық фактордың әсерінен тазартылған (болашақ жағдайларды бағалау мен факторларды бағалаудан басқасы).

⁸ Алдыңғы айлардың динамикасында маусымдық тазалауға және жалпы қосылған құнды (ЖҚҚ) нақтылауға байланысты өзгерістер болуы мүмкін.

⁹ Секторлар бойынша егжей-тегжейлі ақпарат (сұрыптау туралы ақпарат, индикаторлар динамикасы, жауаптардың таралу нәтижелері) дашбордта берілген.

¹⁰ Секторлар бөлінісінде өңірлер арасында сұрыптаудың репрезентативтілігіне қол жеткізуге қарай жаңа әкімшілік-аумақтық құрылымға сәйкес есептеу нәтижелері ұсынылады.